

Program nauczania

1. Przedmiot : *Historia starożytna* – studia I stopnia - I rok studiów stacjonarnych
2. Ilość godzin: 60 (semestr zimowy i letni)
3. Forma – ćwiczenia
4. Wykaz tematów realizowanych na poszczególnych zajęciach oraz wymagana literatura:
Semestr zimowy:

1. Czy historia rzeczywiście zaczyna się w Sumerze?

Wybrana literatura:

- J. Zabłocka, *Historia Bliskiego Wschodu w Starożytności*, Warszawa 1982,
- G. Roux, *Mezopotamia*, Warszawa 1998,
- M. Bieliński, *Zapomniany świat Sumerów*, Warszawa 1969,
- S.N. Kramer, *Historia zaczyna się w Sumerze*, Warszawa 1961,
- K. Łyczkowska, K. Szarzyńska, *Mitologia Mezopotamii*, Warszawa 1981,
- A. Mierzejewski, *Sztuka Starożytnego Wschodu*, Warszawa 1983.

2. Rozwój państwa starobabilońskiego ze szczególnym uwzględnieniem panowania Hammurabiego. Zbiór praw Hammurabiego.

Wybrana literatura:

- J. Zabłocka, *Historia Bliskiego Wschodu w Starożytności*, Warszawa 1982,
- G. Roux, *Mezopotamia*, Warszawa 1998,
- G. Contenau, *Życie codzienne w Babilonii i Asyrii*, Warszawa 1963,
- C. Kunderewicz, *Najstarsze prawa świata*, Łódź 1972,
- H.W.F. Saggs, *Wielkość i upadek Babilonii*, Warszawa 1983,
- K. Gawlikowska, *Sztuka Mezopotamii*, Warszawa 1975,
- *Prawa Hammurabiego*, (dostępne tłum.).

3. Rozwój i upadek państwa Hetytów.

Wybrana literatura:

- J. Zabłocka, *Historia Bliskiego Wschodu w Starożytności*, Warszawa 1982,
- G. Roux, *Mezopotamia*, Warszawa 1998,
- O.R. Gurney, *Hetyci*, Warszawa 1970,
- E. H. Klengel, *Hetyci i ich sąsiedzi*, Warszawa 1974,
- M. Popko, *Magia i wróżbiarstwo u Hetytów*, Warszawa 1982,
- M. Popko, *Mitologia hetyckiej Anatolii*, Warszawa 1976,

4. Rozwój wierzeń religijnych w starożytnym Egipcie.

Wybrana literatura:

- J. Zabłocka, *Historia Bliskiego Wschodu w Starożytności*, Warszawa 1982,
- E. Drioton, *Egipt Faraonów*, Warszawa 1970,
- T. Andrzejewski, *Dusze Boga Re*, Warszawa 1967,
- J. Lipińska, M. Marciniak, *Mitologia starożytnego Egiptu*, Warszawa 1972,
- S. Morenz, *Bóg i człowiek w starożytnym Egipcie*, Warszawa 1972,
- A. Niwiński, *Mity i symbole religijne starożytnego Egiptu*, Warszawa 1984.

5. Sztuka wojenna ludów starożytnego Wschodu.

Wybrana literatura:

- J. Zabłocka, Historia Bliskiego Wschodu w Starożytności, Warszawa 1982,
- G. Roux, Mezopotamia, Warszawa 1998,
- E. H. Klengel, Hetyci i ich sąsiedzi, Warszawa 1974,
- T. Łoposzko, Starożytne bitwy morskie, Gdańsk 1992,
- J. Sikorski, Zarys historii wojskowości [powszechnej do końca wieku XIX, Warszawa 1975,
- P. Montet, Życie codzienne w Babilonii i asyrii, Warszawa 1963.

6. Społeczeństwo achajskie na podstawie *Odysei* i *Wojny trojańskiej*.

Wybrana literatura:

- B. Bravo, E. Wipszycka, Historia starożytnych Greków, t. I, Warszawa 1989,
- E. Bradford, Wędrowki z Homerem, Warszawa 1967,
- J.V. Luce, Homer i epoka heroiczna, Warszawa 1987,
- E. Mireaux, Życie codzienne w Grecji w epoce homeryckiej, Warszawa 1962,
- R. Turasiewicz, Homer i jego świat, Kraków 1971.

7. Wielka kolonizacja grecka (VIII-VI p.n.e.).

Wybrana literatura:

- B. Bravo, E. Wipszycka, Historia starożytnych Greków, t. I, Warszawa 1989,
- T. Łoposzko, Tajemnice starożytnej żeglugi, Gdańsk 1977,
- A. Nowicka, L. Press, Od Fanagorii do apollonii. Z dziejów antycznych miast nad morzem Czarnym, Warszawa 1987,
- O. Murray, Narodziny Grecji, Warszawa 1993.

8. Ewolucja ustrojowa Aten – od monarchii do upadku polis.

Wybrana literatura:

- B. Bravo, E. Wipszycka, Historia starożytnych Greków, t. I, Warszawa 1989,
- N.G.L. Hammond, Dzieje Grecji, Warszawa 1973,
- R. Flaciere, Życie codzienne w Grecji za czasów Peryklesa, Warszawa 1985,
- K. Kumaniecki, Demokracja ateńska, Warszawa 1948,
- A. Krawczuk, Perykles i Aspazja, Wrocław 1967,
- M.H. Hansen, Demokracja ateńska w czasach Demostenesa, Warszawa 1999,
- R. Kulesza, Ateny – Sparta. 431-404 p.n.e., Warszawa 1997.

9. Nauka i technika w starożytnej Grecji.

Wybrana literatura:

- K. Kumaniecki, Historia kultury starożytnej Grecji i Rzymu, Warszawa 1987,
- A. Aboe, Matematyka w starożytności, Warszawa 1968,
- M. Cary, E.H. Warmington, Starożytni odkrywcy, Warszawa 1968,
- S. Kulczycki, z dziejów matematyki greckiej, Warszawa 1973,
- K. Michałowski, Technika grecka, Warszawa 1959,
- K. Michałowski, Mechanika Grecka, Warszawa 1952,
- J. Legowicz, Historia filozofii starożytnej, Warszawa 1983,
- G.E.R. Lloyd, Nauka grecka po Arystotelesie, Warszawa 1998,
- A. Świderkówna, Hellenika. Wizerunek epoki od Aleksandra do Augusta, Warszawa 1978.

10. Życie codzienne w państwie Ptolemeuszów.

Wybrana literatura:

- B. Bravo, E. Wipszycka, Historia starożytnych Greków, t. III, Warszawa 1992,

- A. Ranowicz, Hellenizm, Warszawa 1962,
- A. Świderkówna, Kiedy piaski egipskie przemówiły po grecku, Warszaw 1969,
- A. Świderkówna, Życie codzienne w Egipcie greckich papirusów, Warszawa 1987,
- A. Łukaszewicz, Egipt Greków i Rzymian, Warszawa 2006.

Semestr letni:

1. Dzieje i osiągnięcia Etrusków.

Wybrana literatura:

- M. Jaczynowska, Dzieje Imperium Romanum, Warszawa 1995,
- R. Bloch, Etruskowie, Warszawa 1967,
- K. Dąbrowski, Śladami Etrusków, Warszawa 1970,
- W. Dobrowolski, Malarstwo Etrusków, Warszawa 1979,
- W. Dobrowolski, Sztuka Etrusków, Warszawa 1971,
- J. Heurgon, Życie codzienne Etrusków, Warszawa 1968,
- A. Niemirowski, Etruskowie, Łódź 1990.

2. Przemiany polityczne w Rzymie w okresie republiki.

Wybrana literatura:

- M. Jaczynowska, Dzieje Imperium Romanum, Warszawa 1995,
- G. Alföldy, Historia społeczna starożytnego Rzymu, Poznań 1991,
- T. Łoposzko, Historia społeczna republikańskiego Rzymu, Warszawa 1987,
- T. Błaszczyk, Ze studiów nad senatem rzymskim w okresie schyłku republiki, Łódź 1965,
- J. Linderski, Rzymskie zgromadzenia wyborcze, Wrocław 1966,
- S.L. Utczenko, Kryzys i upadek republiki w starożytnym Rzymie, Warszawa 1973,
- N. Rogosz, Polityczna rola trybunatu ludowego w Rzymie w latach restauracji sullańskiej (78-70 p.n.e.), Katowice 1992,
- L. Morawiecki, Władza charyzmatyczna w Rzymie u schyłku Republiki (44-27 p.n.e.), Rzeszów 1989.

3. Kwestia agrarna w Rzymie i reformy braci Grakkchów.

Wybrana literatura:

- M. Jaczynowska, Dzieje Imperium Romanum, Warszawa 1995,
- G. Alföldy, Historia społeczna starożytnego Rzymu, Poznań 1991,
- R. Kamienik, Zarys dziejów idei i ruchów społecznych w starożytności, Warszawa 1965,
- T. Łoposzko, Ruchy plebejskie w Rzymie od Grakchów do Cezara, Lublin 1982,
- S.L. Utczenko, Kryzys i upadek republiki w starożytnym Rzymie, Warszawa 1973,
- J. Linderski, Śmierć Tyberiusza Grakcha, Poznań 1997.

4. Formalne i materialne podstawy pryncypatu. Istota przemian ustrojowych w okresie Wczesnego Cesarstwa.

Wybrana literatura:

- M. Jaczynowska, Dzieje Imperium Romanum, Warszawa 1995,
- M. Cary, H.H. Scullard, Dzieje Rzymu, Warszawa 1993,
- P. Zankner, August i potęga obrazów, Poznań 1999,
- J. A. Ostrowski, Starożytny Rzym. Polityka i sztuka. Warszawa-Kraków 1999,
- M. Cytowska, H. Szelest, Literatura rzymska. Okres augustowski, Warszawa 1990,
- P. Southern, Oktawian August, Warszawa 2003,
- A.R. Birley, Hadrian, Warszawa 2002,
- C. Wells, Cesarstwo rzymskie, Warszawa 1992,

5. Gospodarka Wczesnego Cesarstwa Rzymskiego.

Wybrana literatura:

- A. Kunisz, Mennictwo w Cesarstwie rzymskim w I wieku n.e., Katowice 1978,
- S. Mrozek, Dewaluacja pieniądza w starożytności grecko-rzymskiej, Wrocław 1978,
- J. Kolendo, Kolonat w Afryce rzymskiej w I-II wieku i jego geneza, Warszawa 1962,
- R. Merkelbach, Znaczenie pieniądza dla dziejów grecko-rzymskiego świata, Toruń 1996,
- L. Schumacher, Niewolnictwo antyczne, Poznań 2005.

6. Życie codzienne w okresie Wczesnego Cesarstwa Rzymskiego.

Wybrana literatura:

- J. Corcopino, Życie codzienne w Rzymie w okresie rozkwitu Cesarstwa, Warszawa 1960,
- R. Etienne, Życie codzienne w Pompejach, Warszawa 1971,
- P. Duval, Życie codzienne w Galii w okresie pokoju rzymskiego (I-III w. n.e.), Warszawa 1964,
- Historia życia prywatnego. Od Cesarstwa Rzymskiego do roku tysięcznego, t. I, Wrocław 1998,
- P. Grimal, Miłość w Rzymie, Warszawa 1990,
- S. Mrozek, Prywatne rozdawnictwa pieniędzy i żywności w miastach Italii w okresie Wczesnego Cesarstwa, Warszawa-Poznań 1973,
- H.I. Marrou, Historia wychowania w starożytności, Warszawa 1989.

7. Rządy dynastii Sewerów w świetle zachowanych źródeł.

Wybrana literatura:

- M. Jaczynowska, Dzieje Imperium Romanum, Warszawa 1995,
- G. Alföldy, Historia społeczna starożytnego Rzymu, Poznań 1991,
- T. Kotula, Septymiusz Sewerus. Cesarz z Leptis Magna, Wrocław 1987,
- A. Krawczuk, Poczet cesarzy rzymskich . Pryncypat [przedstawiciele dynastii Sewerów], Warszawa 1989,
- L. Schumacher, Zabójstwo cesarza Sewera Aleksandra w „Sicilia” pod Moguncją, Poznań 2006.

8. Państwo rzymskie w okresie kryzysu III wieku.

Wybrana literatura:

- G. Alföldy, Historia społeczna starożytnego Rzymu, Poznań 1991,
- H. Sztajerman, Społeczeństwo zachodniorzymskie w III wieku n.e., Warszawa 1960,
- T. Kotula, Kryzys III wieku w zachodnich prowincjach Cesarstwa Rzymskiego, Wrocław 1992,
- J. Vogt, Upadek Rzymu, Warszawa 1993,
- T. Kotula, U źródeł afrykańskiego separatyzmu w III wieku, Wrocław 1961,
- S. Mrozek, Dewaluacja pieniądza w starożytności grecko-rzymskiej, Wrocław 1978.

9. Przyczyny i istota przemian ustrojowych w okresie Późnego Cesarstwa.

Wybrana literatura:

- M. Jaczynowska, Dzieje Imperium Romanum, Warszawa 1995,
- P. Brown, Cywilizacja Późnego Antyku, Warszawa 1991,
- W. Kaczanowicz, Uzurpacja Karauzjusza i Allektusa w Brytanii i Galii u schyłku III w. n.e., Katowice 1985,
- Sz. Olszaniec, Julian Apostata jako reformator religijny, Kraków 1999,
- T. Kotula, Aurelian i Zenobia, Wrocław 2006,
- W. Kuhoff, Cesarz Dioklecjan. Historyczne znaczenie tetrarchii, Poznań 2003,
- A. Krawczuk, Ród Konstantyna, Warszawa 1974,
- A. Krawczuk, Konstantyn Wielki, Warszawa 1978.

10. Myśl filozoficzna świętego Augustyna.

Wybrana literatura:

- P. Brown, Augustyn z Hippony, Warszawa 1993,
- H. Chadwick, Augustyn, Warszawa 2000,
- A. Eckmann, Dialog św. Augustyna ze światem pogańskim w świetle jego korespondencji, Lublin 1987,
- A.G. Hamman, Życie codzienne w Afryce Północnej w czasach św. Augustyna, Warszawa 1989,
- E. Wipszycka, Kościół w świecie Późnego Antyku, Warszawa 1994,
- W. Tatarkiewicz, Historia filozofii, t. I, Warszawa 1999.

5. Sposób rozliczenia: zaliczenie ćwiczeń na ocenę.

6. –

Dr Jacek Pudliszewski

Program nauczania

1. Przedmiot: *Proseminarium z historii starożytnej* – studia I stopnia – II rok studiów stacjonarnych
2. Ilość godzin: 30 godzin
3. Forma: konwersatorium.
4. Wykaz tematów realizowanych na poszczególnych zajęciach oraz wymagana literatura:

1. Warsztat historyka starożytności.
2. Rodzaje źródeł.
3. Analiza antycznych tekstów literackich.
4. Możliwości badawcze źródeł epigraficznych.
5. Wykorzystanie źródeł numizmatycznych do celów porównawczych.
6. Rola i znaczenie ustaleń prozopograficznych dla badań zjawisk życia społecznego.
7. Wybrane aspekty gospodarki rzymskiej epoki Cesarstwa – próba porównania.
8. Zainteresowania naukowe pracowników Zakładu Historii starożytnej UG - autoprezentacja.
9. Jak należy pisać teksty naukowe?
10. Plusy i minusy – ocena prac studenckich.

Podstawowa literatura:

- J. Topolski, *Metodologia historii*, Warszawa 1989,
- A. Ziółkowski, *Historia Rzymu*, Poznań 2004,
- *Vademecum historyka starożytnej Grecji i Rzymu. Źródłoznawstwo starożytności klasycznej. T. I/II*, pod red. E. Wipszyckiej, Warszawa 2001,
- *Vademecum historyka starożytnej Grecji i Rzymu. Źródłoznawstwo czasów późnego antyku. T. III*, pod red. E. Wipszyckiej, Warszawa 1999,
- J. Kolendo, J. Żelazowski, *Teksty i pomniki. Zarys epigrafiki łacinskiej okresu Cesarstwa Rzymskiego*, Warszawa 2003,
- S.Łoś, *Świat historyków starożytnych*, Kraków 1968,
- S. Mrozek, *Ostatni wódz republiki. Życie i działalność Lucjusza Licyniusza Lukullusa*, Gdańsk 2003,
- W. Kaczanowicz, *Cesarz Probus 276-282 n.e.*, Katowice 1997,
- T. Kotula, *Aurelian i Zenobia*, Wrocław 2006,
- L. Mrozewicz, *Arystokracja municypalna w rzymskich prowincjach nad Renem i Dunajem w okresie Wczesnego Cesarstwa*, Poznań 1989,
- P. Wojciechowski, *Czczyciele Herkulesa w Rzymie. Studium epigraficzno-antroponomastyczne (I-IV w. n.e.)*, Toruń 2005,
- A. Kunisz, *Obieg monetarny na obszarach Mezji i Tracji w I i II wieku n.e.*, Katowice 1992.

5. Sposób rozliczenia: zaliczenie na ocenę (+ „praca kontrolna”)

6. -

Dr Jacek Pudliszewski

Program nauczania

1. Przedmiot: *Historia kultury* – studia I stopnia – II rok studiów niestacjonarnych – filologia polska
2. Ilość godzin: 30 godzin
3. Forma: wykład monograficzny
4. Wykaz tematów realizowanych na poszczególnych zajęciach:
 1. Czy istniał świat homerowy –rozważania na temat kultury achajskiej.
 2. Wartości poznawcze mitów greckich.
 3. Kultura polityczna Aten w epoce Peryklesa.
 4. Teatr grecki – jego geneza i rozwój oraz jego najwybitniejsi twórcy.
 5. Pytania o sens istnienia – różnorodność nurtów filozoficznej myśli greckiej.
 6. Architektura grecka epoki klasycznej.
 7. Osiągnięcia kultury hellenistycznej.
 8. Historiografia starożytnego Rzymu.
 9. Nieprzemijające wartości prawa rzymskiego – od antyku do współczesności.
 10. Rodzina w starożytnym Rzymie.
 11. Rzymski kult zmarłych – jego geneza i znaczenie.
 12. Myśl filozoficzna świętego Augustyna.
5. Sposób rozliczenia: egzamin pisemny
6. Spis lektur obowiązkowych do zajęć kończących się egzaminem:
 - P. Brown, *Augustyn z Hippony*, Warszawa 1993,
 - J. Griffin, *Homer*, Warszawa 1999,
 - M. Jaczynowska, *Religie świata rzymskiego*, Warszawa 1987,
 - R. Kulesza, *Ateny Peryklesa*, Warszawa 1991,
 - K. Kumaniecki, *Historia kultury starożytnej Grecji i Rzymu*, Warszawa 1989,
 - M. Kuryłowicz, *Prawo i obyczaje w starożytnym Rzymie*, Lublin 1994,
 - J. Legowicz, *Historia filozofii starożytnej*, Warszawa 1986,
 - W. Lengauer, *Religijność starożytnych Greków*, Warszawa 1994,
 - A. Świderkówna, *Hellenika. Wizerunek epoki od Aleksandra do Augusta*, Warszawa 1978,
 - K. Ulatowski, *Architektura starożytnej Grecji*, Poznań 1962.